

Saarelta saarelle Rodoksen ja Kosin ympärillä

12.10.2017 14.00

Jos Egeanmeren kaunottaret Rodos ja Kos on nähty ja kuultu, voi rauhaa arvostava matkailija tutustua helposti muihin Dodekanesian saariryhmän pikkusaariin.

TEKSTI JA KUVAT: JOHN PAGNI

Noin 500 asukkaan Tiloksen saari Rodoksen ja Kosin puolivälissä on ollut pari vuotta mukana suomalaisten matkanjärjestäjien tarjonnassa. Piskuisella saarella on vain yksi paikallisbussi, taksi, bensiniestasema, lihakauppias, leipuri, poliisiasema ja pankki. Saarella on myös luostari, jossa Isä Manolius asustaa yksin. Yökerhokin on, mutta se on hyvin hiljainen – asiakkaitakaan ei liene enempää kuin yksi. Saaren ainoa pappi Isä Thanakikon joutuu matkustamaan saaren eri kirkkoissa palvellaakseen seurakuntaansa.

Paikallisbussinkuljettaja Pavlos vie matkustajat saaren päänähtävyyksille Megalo Horioon, Agios Antoniuksen kalastajakylään ja Eristoksen hiekkauimarannalle. Sunnuntaisin bussi ajaa ylös Agios Pandleimonaksen luostariin, josta aukeaa upea näköala.

Laivat ja katamaraanit saapuvat Livadiaan, saaren vilkkaaseen keskukseen, jossa on rantaravintoloita, baareja ja myymälöitä kivisten rantojen äärellä – ja paljon kissoja. Ravintoloiden ruokalistat pursuavat paikallisia herkuja kuten vuohenlihaa, meren antimia tai perinteikkäitä meze-annoksia.

Vaikka Tilos vaikuttaa karulta, saarella on Eristokseen päin mentäessä laaja hedelmällinen laakso, joka tuottaa suuren osan saaren vihanneksista, hedelmistä ja vuohenlihasta. Laaksossa on myös oliivi- ja mantelipuulehtoja.

Tilos tunnetaan luonnonystävien paratiisina. Villit ja viljeltyt kasvit hivelevät silmää kaikkialla. Saarella asustaa yli sata lintulajia, joista 46 on uhanalaisia, kuten vuorikotka, arohiirihaukka ja välimerenlokki. Lintuja voi tarkkailla yhdeksällä merkityllä reitillä, jotka on luokiteltu helposta vaikeaan.

Tiloksen oma katamaraani Sea Star tuo matkustajat saarelle luotettavasti ja varmasti. Saarta lähestyttäessä näkyy ensimmäisenä saaren merkittävän Christofisin perheen hotelli Iliidi Rock oikealla. Kaupungin aukio on näkymän keskellä, ja vasemmalla avautuu huvialuksia houkutteleva lahdenpoukama. Christofisien poika Nikos on usein äitinsä Dikean kanssa satamalaiturilla toivottamassa vieraita tervetulleiksi tai hyvästelemässä lähtijät. Perheellä on saarella kaksi hotellia ja isä Ilias toimii Tjäreborgin edustajana saarella.

Christofisien toinen hotelli Irini sijaitsee hiukan etäämpänä rannasta. Hotellilla on toinen saaren kahdesta uima-altaasta. Kauniine kukkapuutarhoineen, mukavine huoneineen, luontoäidin äänineen ja ystävällisine palveluineen hotellia voi suositella. Hotellin johtaja, Christofisin perheen tytär Maria kiteyttää Tilosta kuvaillessaan Dodekanesian kaikkien pikkusaarten lumon:

- Tilokseen houkuttelevat luonto, puhdas merivesi, mahtavat kävelyreitit, rauha ja hiljaisuus.

Myöhäinen iltapäivä on hyvää aikaa bussi- ja patikkaretkelle Mikro Horión kylään, jonka asukkaat muuttivat Livadiaan toisen maailmansodan jälkeen. Kylässä sijaitsee hohtavan valkoinen Taxiarchisin kirkko sekä minimuseo, jossa on esillä vuonna 1971 Charkadion luolasta lähellä Efaristosta löydetyn esihistoriallisen kääpiöelefantin jäännökset.

Mielenkiintoinen nähtävyys on myös Pyhän Johanneksen ritarikunnan linna. Megalo Horión kahdesta terassiravintolasta on upeat näkymät yli Emporioksen laakson ja lahdenpoukaman. Ravintolat tarjoavat edullisia ja maukkaita aterioita ja virkistäviä juomia.

Auringonlaskun aikaan voi pulahtaa virkistävään, kirkasvetiseen Välimereen ja suunnata sen jälkeen aperitiiville paikalliseen pikkukapakkaan. Ouzeri Omonia on pienempien paikka, jossa voi nauttia lasillisen ouzoa puun katveessa ennen päivällistä.

Meriherkkujen ystävän valinta on ravintola Armenon, jonka ruoka on erinomaista ja näkymät merelle romanttiset. Illan kruunaa ravintolan omatekoinen appelsiinilikööri. Armenonin naapurissa sijaitseva Vautilos puolestaan tarjoaa mehevää paikallista vuohenlihaa, jota kypsennetään koko päivä vartaassa ravintolan edustalla.

Illalla voi vielä kävellä rantaa pitkin ylös hotelli Farokseen. Matkalla ilman täyttävät oreganon, timjamin ja salvian villit tuoksut. Edessä aukeaa seesteinen näkymä, jota voi ihailla myös Faroksen viihtyisältä terassilta. Ravintola Faros tarjoaa maittavia tuoreita kalaherkkuja, joiden hinnat hipovat Suomen tasoa, mutta ovat herkullisia.

Dodekanesian saaret olivat Italian vallan alla vuodesta 1912 toiseen maailmansotaan asti ja päätyivät osaksi Kreikkaa vasta vuonna 1947, joten jotkut nimet ja osaksi myös arkkitehtuuri ovat hyvin italialaisia, minkä voi todeta esimerkiksi Rodoksella.

Pienellä Kastelórizon saarella ei kuitenkaan ole muuta italialaista kuin nimi. Kreikkalaiset kutsuvat saarta nimellä Megisti. Saari on Kreikan itäisin piste, vain kilometrin päässä Turkin rannikolta. Rodoksen Kolona Portin satamasta matka kestää kaksi ja puoli tuntia katamaraanilla ja hitaammalla laivalla viisi tuntia.

Valtio tukee laivaliikennettä, ja matkailijat pääsevät seilaamaan puoleen hintaan. Laiva pysähtyy Kastelórizossa runsaat neljä tuntia, mutta vain keskiviikkoisin ja lauantaisin, joten ei kannata myöhästyä, sillä seuraavan kerran saarelta pääsee pois vasta muutaman päivän kuluttua.

Kastelórizolla, kuten Matkalehdessä 6/2013 esitellyllä Sýmilläkin, on hohdokas menneisyys merellisenä kauppakeskuksena ja pitkän matkan lentokoneiden tankkauspisteenä. Asukkaita oli entiseen aikaan runsaat 15 000. Pienet, Sýmin rakennuskantaa muistuttavat neoklassisismia edustavat talot muistuttavat menneistä ajoista. Tosin monet taloista tuhoutuivat saksalaisten pommittaessa saarta 1942, ja moni talo kärsi mittavia vahinkoja tulipalossa kolme vuotta myöhemmin.

Tapahtumat johtivat siihen, että monet asukkaat muuttivat pois saarelta. Pakolaisvirta oli jo toinen, sillä ensimmäisen kerran saaren asukkaat pakenivat saarelta, kun Ranska luovutti Kastelórizon Italialle 1921. Nykyään saarella elää vakituisesti vain 300 asukasta.

Kastelórizossa kaikki keskittyy veden ääreen.

Mandrakin rantaravintolan taustalla näkyy saaren luostari.

Mandraki on rauhasan veden äärellä uinuva pieni, kaunis kylä, jossa on pastellinvärisiä taloja, pieniä kahviloita, viihtyisiä ravintoloita, hotelleja ja kauppoja. Viehättävä yksityiskohta ovat merikilpikonnat ja hylkeet, joita voi ihailla uiskentelemassa sataman tuntumassa ja rannikolla. Saaren nähtävyyksiä ovat Agios Yeorgiosin kirkko, Castello Rosson eli punaisen kallion laella seisova Johanniittain ritarikunnan linna sekä Blue Cave -luola Parastás eli Fókiali, jonka vesi on auringonvalon taittumisen ansiosta syvänsinistä.

Castello Rossolta voi kävellä rantaa pitkin muinaisten ottomaanien moskeijaan, joka nykyään toimii tullirakennuksena. Liikennettä ei juurikaan ole, ja uimarannatkin ovat harvinaisia, joten uimarit hyppäävät taivaansiniseen mereen suoraan rantatörmältä.

Päivän kuumuus vaatii ainakin yhden pysähdyksen veden äärellä kylmän juotavan ja pienen purtavun kera. Kastelórizon erikoisuus on *salantourmasi*, pitkulaiset sipulit, joiden täytteenä on riisiä, tomaattia ja minttua, ja mausteena persiljaa, kuminaa ja pippuria. Sipuleita ei kasvateta saarella, vaan ne, kuten muutkin tuotteet tuodaan laivoilla. Tuontitavaraa on myös vesi, jolla kastellaan monet saarella kasvavat ja maisemaa kaunistavat bougainvilleat.

300 asukkaan Chalkin saari on Unescon maailmanperintökohde. Rodokselta Kosille kulkeva katamaraani ja laiva pysähtyvät saarella. Matka kestää noin 80 minuuttia.

Viehättävällä saarella on puolimpyrjän muotoinen satama Niborió, jonka maalausellinen näkymä avautuu laivan lipuessa satamaan. Monia nähtävyyksiä saarella ei ole, mutta kannattaa käydä Agios Nikolaoksen kirkossa ja kellotornin lähellä olevassa museossa.

Dodecanese Seawaysin laiva-aikataulu mahdollistaa päivämatkailijoille kuuden tunnin vierailun, jonka aikana ehtii nähdä suurimman osan pienen saaren nähtävyyksistä. Satamasta voi kävellä kahdenkymmenen minuutin matkan hiekkarannalle, josta voi ihailla korkealla yläpuolella olevaa Johanniittain ritarikunnan linnan raunioita ja pulahtaa kristallinkirkaaseen mereen. Varjoa luovat ainoastaan rannalla olevat puut ja maksulliset aurinkotuolit varjoineen.

Virkistävän uimaretken jälkeen voi nauttia herkullisen lounaan meren antimista oluen tai viinin kera. Ravintola tarjoaa paikallista kalaa tai tuontikatkarapuja, jotka ovat erittäin maukkaita. Terassilla on mukava istua katoksen alla vilvoittavassa tulessa ja seurata rantaelämää.

Niborión satamaan voi palata hautausmaan ohittavaa tietä kukkulan laella olevien tuulimyllyjen ja Kreikan rannikkovartioston rakennuksen ohi. Edessä avautuu näkymä satamaan ja takana voi nähdä uimarannan poukaman.

Jos kävely uimarannalle ei houkuta, tarjoavat satama-alueen ravintolat varjoisan paikan, jossa voi nauttia tuoretta kalaa tai paikallista vuohenlihaa,

Chalkilla ei ole monta kauppaa, mutta paikallinen timjamihunaja on oiva ostos. Herkullinen tuoksu taas houkuttelee poikkeamaan Dmitiri´s Bakery –leipomoon, jossa valmistetaan erinomaisia leipiä, kakkuja ja pastejointa. Herkkuja ei voi tuoda kotiin asti, mutta makuhermoja kutkuttavana muistona tuoksun voi säilyttää.

Kosin ja Rodoksen puolivälissä sijaitsee Nisyros, jolle matka Kosilta tai Tilokselta matka kestää tunnin. Rodokselta matka kestää kolme tuntia.

Palin satama ei ole erityisen viehättävä, joten kannattaa ohittaa se ja lähteä bussimatkalle sammuneen tulivuoren kraatterille. Vierailu vie suurimman osan kolme tuntia kestävästä saarivierailusta. Toinen vaihtoehto on kävellä satamasta Loutran halki Mandrakiin rantaa tai kapeita, värikkäitä katuja pitkin. Alueella on suurin osa saaren asutuksesta.

Pikavierailu asumattomassa Panagia Spiliani -luostarissa ja Johanniittain ritarikunnan linnassa on myös vaivan arvoinen, sillä kapuamisen jälkeen edessä aukeaa uskomaton merinäkymä.

Alhaalla odottaakin sitten monta rantaravintolaa, jossa voi nauttia maittavan lounaan. Osa ravintoloista sijaitsee niin lähellä rantaa, että päivän helteessä voi toisinaan saada virkistävän viilennyksen. Kannattaa tutkailla ruokalistat ennen kuin valitsee ravintolan, sillä jotkut paikoista ovat erittäin kalliita, kun taas toisista saa samaa ruokaa hyvinkin edullisesti.

Paikallinen alkoholiton juoma Soumada on myös maistamisen arvoinen. Virkistävän maitomaisella mantelinmakuisella juomalla on pitkät perinteet. Juoman valmistaja Eirini Sakkalis viettää Soumadan satavuotisjuhlia vuonna 2013.

Tiloksen kauneutta illansuussa.

Dodekanesian pienten saarten rauhallisuus ja hiljaisuus ovat miellyttävä kokemus massamatkailun kansoittamien rantojen jälkeen. Upeiden maisemien keskellä on turvallista liikkua, sillä saarilla ei ole käytännöllisesti katsoen lainkaan rikollisuutta. Lyhyet etäisyydet antavat mahdollisuuden tutustua saariin kävellen ja bussimatkatkin kestävät korkeintaan puoli tuntia.

Kreikkalainen vieraanvaraisuus ja paikalliset lähiruokaerikoisuudet kruunaavat saarihyppelijän rentouttavan loman.

KIITÄMME

- o Rauhallisuutta ja hiljaisuutta
- o Turvallisuutta
- o Lyhyitä etäisyyksiä saarilla
- o Ystävällisiä ihmisiä
- o Lasten ja nuorten intoa oppia matkailijoilta englantia
- o Paikallista lähiruokaa
- o Upeita maisemia, auringonnousuja ja –laskuja

MOITIMME

- o Tuntien odotusta Rodoksella ennen katamaraanimatkaa Tilokselle
- o Esimerkiksi meijerituotteiden, oliiviöljyn ja pesusienten tuontia muualta Kreikasta, jopa Floridasta
- o Hidasta palvelua ruuhka-aikaan

FAKTAT DODEKANESIA

Sijainti: Egeanmeressä Turkin rannikon tuntumassa

Saaret: 12 pääsaarta ovat Astypálaia, Kálymnos, Kárpáthos, Kásos, Kastelórizo, Kos, Léros, Nísyros, Pátmos, Rodos, Sými ja Tilos

Asukkaita: 200 000

Historia: 1500-luvulta alkaen Osmanien valtakunnan osa. Vuonna 1911 saaret julistautuivat itsenäiseksi Dodekanesian valtioksi, joka joutui kuitenkin Italian alaisuuteen. Saksa miehitti saaret 1943, ja sodan jälkeen niitä hallitsivat britit. Kreikkaan saaret liitettiin 1947.

Pondamoksen ainoasta ravintolasta saa maukasta ruokaa.

Nibionin satama.

Tulonäkymä Nibrionin satamaan, keskellä Agios Nikolaoksen kirkko.

Munkki Manolios on Agioksen Pandeleimonaksen luostarin ainoa, mutta iloinen asukas.